

Projektbeskrivelse

Banestien Allingåbro – Ryomgård

Baggrund og beskrivelse

Med udgangspunkt i det historiske banetracé mellem Allingåbro og Ryomgård ønsker en projektgruppe bestående af Nord- og Syddjurs Kommuner, Herregårdsmuseet Gammel Estrup, Pindstrup Centret og Djursland for fuld Damp at etablere en cykel- og gangsti (natursti) fra Allingåbro til Ryomgård med rekreative anlæg og primitive overnatningsmuligheder såvel som natur- og kulturhistoriske formidlingsprojekter til glæde for både lokalområdets indbyggere og de mange turister. Såvel sti som rekreative anlæg etableres handicapvenligt og tilgodeser dermed blandt andre de mange handicappede brugere af Pindstrup Centret.

I 2006 blev der etableret cykel- og gangsti i banetracéet mellem Allingåbro og Auning. Stien blev indviet i 2007 og asfalteret i 2009. Dermed er muligheden for at genoptage togdrift på strækningen mellem Ryomgård og Randers ikke mere til stede. Strækningen er på ca. fire km. Med nærværende projekt forlænges stien i banetracéet fra Auning til Ryomgård, en strækning på ca. 11 km.

Det gamle banetracé bliver allerede i dag flittigt benyttet af lokalområdets indbyggere – af naturfolket, der nyder naturen, fisker eller studerer det mangfoldige dyre- og fugleliv i moserne og på engarealerne langs banetracéet; af de mange brugere af handicapcenteret, Pindstrup Centret; og af dagplejere, børneinstitutioner og ældrecentre i byerne langs tracéet, der bruger banetracéet til udflugter. På denne måde udgør banetracéet et væsentlig element i lokalområdets kvalitet som et attraktivt bosætningsområde.

Samtidig benyttes banetracéet i mindre omfang af Djurslands mange turister. Men banetracéet har potentialet til at være et aktiv i tiltrækningen af endnu flere – som man ser det ved eksempelvis Hærvejen og natursti mellem Silkeborg og Horsens. Vandreturisme og 'pilgrimsture' har længe været og er fortsat et turistområde i vækst, og vandrestier og shelters skyder op mange steder - og de benyttes flittigt!

Etableringen af banestien mellem Auning og Ryomgård og dermed etableringen af en samlet natursti fra Allingåbro til Ryomgård vil i Ryomgård have forbindelse til den nordgående Gjerrildbanesti såvel som sydpå via Kaløstien til stierne ind i Nationalpark Mols Bjerge. Dermed indgår projektet i et sammenhængende - og efterspurgt! - stisystem på hele Djursland til glæde for såvel lokalområdets indbyggere som turisterne og ikke mindst for alle turisterhvervene.

Det er i denne forbindelse allerede på nuværende tidspunkt aftalt, at banestien fremadrettet kan indgå i det stikort, der udgives af Destination Djursland. Dette vil sikre markedsføring, synlighed og opmærksomhed på banestien Ryomgård - Allingåbro og dermed tiltrække både turister og lokale brugere.

Selvom banetracéet altså allerede i dag er flittigt benyttet af såvel borgere som turister lader forholdene dog noget tilbage at ønske. Tracéet er i dag hverken egnet for cyklister eller gangbesværede og kørestolsbrugere, ligesom der ikke tilbydes mange rekreative muligheder eller 'pusterum'. Således er der i

dag kun ringe adgang til Pindstrup Centret og den store turistattraktion Gammel Estrup, og der foregår ikke i dag nogen større formidling af lokalområdets øvrige rige natur- og kulturhistorie (dog vil formidlingen af mosebrugenes historie i og omkring Pindstrup blive en del af den nye Pindstrup Park, der åbnes i 2011).

Der er altså store muligheder for at gøre banetracéet og områderne langs dette til et endnu større aktiv for området.

Gammel Estrup – Herregårdsmuseet, Pindstrup Centret og de øvrige elementer, som tilkobles banestien, skal betragtes som et betydeligt kulturelt krydderi. Des flere afstikkere til kultur- og naturoplevelser som etableres, des flere muligheder vil der være for at bevæge sig væk fra banestrækningens forløb og tage på indholdsrigt ture i landskabet, hvilket vil øge brugen af stisystemet betragteligt.

Det er hensigten med projektet, at:

- Bidrage til de lokale indbyggers rekreative muligheder og lokalområdet som et attraktivt sted at bo, leve og arbejde
- Tiltrække flere turister og sikre disse en oplevelse af høj kvalitet
- Etablere en handicapvenlig infrastruktur til glæde for særligt Pindstrup Centrets mange brugere og områdets øvrige gæster
- Formidle områdets unikke flora og fauna og den markante kulturhistoriske arv
- Lade naturen og kulturhistorien danne ramme for såvel de lokale borgere som turisternes oplevelse og læring
- Etableringen og synliggørelsen af stien kan styrke de lokale turisterhverv og derved både skabe og fastholde arbejdspladser

Beskrivelse af projektets delelementer:

- Strækningen mellem Auning og Pindstrup klargøres og belægges med fast belægning egnet til cyklister, gangbesværede og kørestolsbrugere.
- Stiforbindelsen fra Hvidebrovej til Ringsøvej ved Novopan genskabes
- Den allerede klargjorte strækning mellem Pindstrup og Ryomgård belægges med fast belægning egnet til cyklister, gangbesværede og kørestolsbrugere .
- Der etableres handicapvenlige forbindelser til Herregårdsmuseet Gammel Estrup over Alling Å to steder, dels fra banestien over Nørrekær, dels i forbindelse med stinettet fra Auning således, at gående ikke skal benytte hovedvejen for at komme til Gammel Estrup fra Auning (se kort).
- Der etableres offentlig og handicapvenlig adgangssti fra Pindstrup by (Sandvej) via Pindstrup Centret til banestien. På en del af strækningen er der en allerede eksisterende handicapvenlig sti, der renoveres. Hvor stien munder ud i banestien etableres et mindre opholdsområde med formidlingspost/infotavle samt borde-/bænkesæt med tilhørende renovationsbeholdere (se kort).
- Såfremt det er muligt at indgå aftale herom med ejer etableres syd for banestien ved Pindstrup Centrets østlige ende et udsigtsplatform (se kort). Dette areal ejes af Pindstrup Mosebrug, og der er indledt dialog med mosebruget om indgåelse af aftale om brugsret.

- I Pindstrup Centrets vestlige ende etableres offentlig, primitiv teltplads. Der etableres bålplads og opstilles shelters med tilhørende handicapvenlige toiletter samt renovationsbeholdere. Endvidere søges etableret en naturlegeplads.
- Der etableres mindre rastesteder med borde-/bænkesæt på en række placeringer (se vedlagte beskrivelse af rastesteder)
- Der etableres endvidere i alt 9 formidlingsposter/infotavler ved blandt andet Genforeningsstenen i Ryomgård (Marie Magdalene-vejen) hvor stien begynder/slutter; ved Kulturperronen i Auning; ved Molshuse i Auning; og hvor den ny forbindelsessti/bro over Alling Å munder ud i banestien

For at sikre formidling af højeste kvalitet vil projektpartnerne i forbindelse med formidlingsposterne trække på kompetencen hos Museum Østjylland og Destination Djursland.

Det er hensigten at indgå aftale med Nord- og Syddjurs Kommuner om efterfølgende drift og vedligehold af de (offentlige dele af) arealerne.

Kort

Se vedlagte bilag

Planlægningsmæssig sammenhænge

Herregårdsmuseet Gammel Estrup

Herregårdsmuseet på Gammel Estrup er en af initiativtagerne til dette projekt, da projektet harmonerer med museets egne projekter og visioner for landskabet omkring herregården. Herregårdsmuseets indledte i foråret 2010 projektet "Herregården uden for murene", som har til formål at sætte fokus på og formidle kulturlandskabet omkring de danske herregårde. Dette indebærer blandt andet anlæggelsen af nye stier i parken og en naturlegeplads, som er anlagt i efteråret 2010. En stor del af projektet går på udarbejdelse af formidlingstavler, foldere og tilrettelæggelse af ture i området for besøgende og skoleklasser med det formål at fortælle om de righoldige spor i landskabet, der vidner om herregårdenes virke gennem generationer. Mange af disse kulturhistoriske spor forsvinder desværre med tiden på grund af landskabets og byernes udvikling, og det er derfor vigtigt, at historien bliver fortalt. Et stisystem med tilknytning til banestien vil kunne forbedre denne formidlingsindsats betragteligt, idet museets guidede ture og aktiviteter vil kunne lægges ud i de ellers utilgængelige engarealer.

Gennem århundreder har herregårde som Gammel Estrup indtaget en dominerende rolle i lokalsamfundet - både arbejdsmæssigt, administrativt, økonomisk, kulturelt og socialt. Herregården udgjorde et kraftcenter i datidens landbrugssamfund og var en yderst toneangivende størrelse i befolkningens bevidsthed. I dag forholder det sig ganske anderledes, og en herregård som Gammel Estrup har væsentlig færre relationer til og indflydelse på det omkringliggende samfund. På Herregårdsmuseet ønsker vi, at herregården, dens historie og landskabet omkring den atter vil få en større plads i lokalbefolkningens bevidsthed. Ved at bygge legeplads, udbygge og renovere stinettet i parken og øge formidlingsindsatsen og antallet af udendørsaktiviteter håber Herregårdsmuseet, at parkanlægget vil få en større rekreativ værdi og appellere

mere til både turister, lokalbefolkningen og især børnefamilier og institutioner i området. I den forbindelse er sammenkoblingen til banestien af afgørende betydning, da adgangsvejen til Herregården på nuværende tidspunkt ikke er særlig velegnet til hverken gående, cyklister eller gangbesværede og kørestolsbrugere. Stierne fra banestien til Gammel Estrup vil gøre herregården og landskabet omkring den meget mere tilgængelig, både for folk der ønsker kultur- eller naturoplevelser, men også for bløde trafikanter såsom motionister eller børn, der cykler til og fra skole og fritidsinteresser. For institutioner og skoler i lokalområdet vil stierne betyde, at det vil blive både meget nemmere og billigere at besøge eller følge undervisningsforløb på Gammel Estrup, da man i mindre grad vil være afhængige af den offentlige transport.

For at fremme den rekreative brug af omgivelserne ved Gammel Estrup er der endvidere etableret en rastepads og anløbsbro for kanoer og kajakker ved Herregårdsmuseet. På et engareal nord for herregården har Norddjurs Kommune opstillet seks shelters og et muldtoilet, som i dag hovedsageligt anvendes af vandrere. Disse vil ligeledes kunne benyttes af kanofolket, hvis der etableres en anløbsbro ved engen.

Pindstrup Centret

Pindstrup Centret er et moderne kursus- og konferencecenter, der er etableret med udgangspunkt i en forening af samme navn, der arbejder til fordel for børn og unge med handicap, samt familier med barn med handicap. Det udmønter sig i aktiviteter fordelt på weekends og skoleferier hen over året. I skoleferierne tilbydes ferielejre for børn med og uden handicap tilrettelagt og gennemført af frivillige og ulønnede voksne ledere fra hele landet, og i weekends hen over året indbydes familier med barn med handicap til et fælles uddannelses- og aktivitetsforløb på centret, hvor der tages temaer op, som kan sætte familien bedre i stand til at håndtere et familieliv med det særlige vilkår det er, at have et eller evt. flere børn med handicap.. Målet er sammenfattende at bidrage til en bedre integration imellem handicappede og ikke-handicappede i samfundet. Banestien og den primitive overnatningsplads, der etableres i tilknytning til centret, vil skabe en mulighed for, at selv mennesker med mere indgribende fysiske handicap vil kunne få udbytte af de fantastiske naturoplevelser, der bliver tilgængelige fra kursuscentret ligesom andre brugere af banestien vil kunne få indblik i centrets aktiviteter gennem info-tavler eller måske et personligt møde.

Pindstrup Centret benyttes endvidere som kursus- og konferencecenter af andre foreninger, herunder en række af landets større handicaporganisationer, som således også vil få stærkt forbedrede muligheder for at opleve nogle Djurslands betydningsfulde turistattraktioner i tilknytning til banestien. Den lette adgang fra centret til stisystemet vil muliggøre, at selv kortere pauser i et kursusprogram vil kunne bruges aktivt til en positiv naturoplevelse.

Gjerrildstien, Kaløstien og det samlede stisystem på Djursland

Som nævnt vil banestien Ryomgård – Allingåbro i Ryomgård have forbindelse til Gjerrildbanestien nordpå fra Ryomgård til Gjerrild og til Kaløstien, der sydpå forbinder det centrale Djursland med det sydlige Djursland og ved Egens Vig har forbindelse til Molsruten Rønne - Ebeltoft.

Banestien Ryomgård – Allingåbro er således et væsentligt element i opfyldelsen af målsætningen om et samlet stisystem på Djursland.

Turismen på Djursland

Djursland er et af de vigtigste turistcentre i landet, og de to Djurslandskommuner satser i samarbejde med Destination Djursland og med økonomisk støtte fra Region Midtjyllands Vækstforum i disse år kraftigt på en udvikling af turismen på Djursland. Et velfungerende og synligt stisystem kendetegnet ved høj kvalitet og formidling er her et stærkt ønske. Der er derfor, som tidligere nævnt, allerede på nuværende tidspunkt aftalt, at naturstien fremadrettet kan indgå i det stikort, der udgives af Destination Djursland. Dette vil sikre markedsføring, synlighed og opmærksomhed på banestien Ryomgård - Allingåbro og dermed tiltrække både turister og lokale brugere.

Historien og stedet

Randers – Ryomgård-banen er egentlig en delstrækning af den østjyske jernbane, der omfattede strækningen Randers/Århus - Ryomgård - Grenå. Efter at Århus og Randers var blevet forbundet med en jernbane, ønskede man en forbindelse mod østkysten og den isfrie Grenå havn ved Kattegat. Udtørringen af Kolindsund - dengang Jyllands største indsø - og uddybningen af havnen i Grenå gjorde det attraktivt at anlægge en jernbane fra Randers til Grenå. Det var således uden større vanskeligheder, at man fik fremsat og endelig vedtaget en lov om en jernbane mellem Randers og Ryomgård den 23. maj 1874, og den 24. august 1876 kunne man holde indvielse på banen. Randers - Grenaa Jernbaneselskab fik alvorlige økonomiske problemer allerede i 1881, hvor staten måtte overtage banen. Persontrafikken på banen blev indstillet den 22. maj 1971, og i 1993 nedlagde man strækningen Randers – Pindstrup, der var blevet opretholdt til godstransport.

Området langs banetracéet er beriget med såvel en storslået natur som en spændende og velbevaret kulturhistorie. Banetracéet strækker sig fra Ryomgård i øst til Allingåbro i vest, og man finder kulturhistoriske spor langs hele tracéet fra genforeningsstenen og Jernbanemuseet i Ryomgård over moserne og mosebrugene i Pindstrup til engene og herregårdsskovene ved Herregården ved Gammel Estrup.

De flade engarealer ved Gammel Estrup, Auning og Allingåbro er gammel havbund fra forhistorisk tid, hvor det salte Kolindsund gennemskar Djursland fra Grund og Randers fjord og til Grenå. Området bestod på den tid af en masse mindre øer, men senere landhævninger gjorde, at vandet gradvist trak sig tilbage til nutidens kystlinje, som ligger ca. fem meter lavere end den forhistoriske stenalderkyst. Skønt engarealerne omkring Gammel Estrup var for våde til decideret agerbrug, udgjorde de en vigtig ressource for herregården fra slutningen af 1400-tallet og indtil begyndelsen af 1800-tallet, hvor de blev anvendt til høproduktion og græsningsareal for herregårdens stude. Under studedriften blev engarealerne anvendt forholdsvis ekstensivt og havde derfor et rigt dyre og planteliv. Fra midten af 1800-tallet begyndte man at dræne engarealerne, så de kunne anvendes til mere intensiv agerdyrkning og i takt med, at dræningsteknikkerne blev udviklet, forsvandt også en stor del af engenes naturlige artsrige flora og fauna. I 2003 blev den intensive brug af engene ved Gammel Estrup indstillet, og der blev gennemført et naturgenopretningsprojekt, så engene blev ført tilbage til deres naturligt våde tilstand. I dag drives engene atter ekstensivt med græsning, og meget af den naturlige flora og fauna er vendt tilbage.

Realiseringen af dette projekt vil bidrage til at bevare, synliggøre og formidle både naturen og kulturhistorien langs tracéet. Og det vil ikke mindst skabe nye og fastholde eksisterende arbejdspladser.

Projektorganisering og forankring

Det projektforberejdede arbejde er udført af en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter for Nord- og Syddjurs Kommuner, Herregårdsmuseet på Gammel Estrup og Pindstrup Centret. Denne arbejdsgruppe vil udgøre projektets styregruppe.

Politisk er projektet i Syddjurs Kommune forankret i Udvalget for Plan, Udvikling og Kultur og i Norddjurs Kommune i Kultur- og Udviklingsudvalget.

Økonomi og budget

Belægning – Ryomgård-Auning	1.640.000 kr.
Stier, broer mv. omkring Gammel Estrup	1.100.000 kr.
Naturlegeplads, stier, fugletårn omkring Pindstrup Centret	425.000 kr.
Formidling	100.000 kr.
Bænke, bomme, skilte (piktogrammer)	<u>135.000 kr.</u>
I alt	3.400.000 kr.

Fonde og øvrige finansieringskilder der vil blive ansøgt om medfinansiering udgør (ud over de 2 kommuner og LAG-Djursland) blandt andre: Friluftsrådet, Den Obelske familiefond, Augustinusfonden, Aage V. Jensens fond, Vækstforum for Region Midtjylland (ift. turismeindsatsen)

Tidsplan (frem til fysiske igangsættelse)

Januar 2011

Politisk behandling i Nord- og Syddjurs Kommuner

Projektbeskrivelse godkendes endeligt af projektpartnere

Dialog med tekniske afdelinger med henblik på indhentning af nødvendige tilladelser

Indsendelse af ansøgning til LAG-Djursland (*deadline 27. januar*)

Februar 2011

Styregruppemøde (*9. februar*)

Ansøgningsmateriale til fondsansøgninger udarbejdes og ansøgninger fremsendes.

Ansøgning behandles af LAG-Djursland

Offentligt møde (*24. februar på Gammel Estrup*)

Marts 2011 -

Løbende styregruppemøder

Ansøgning om kommunal medfinansiering

Løbende orientering af politiske udvalg

Igangsættelse af projektet

Præsentation af projektpartnerne

- *Norddjurs Kommune*
- *Syddjurs Kommune*
- *Gammel Estrup - Herregårdsmuseet* er et selvejende og statsanerkendt museum, som har eksisteret siden 1930 i hovedbygningen på herregården Gammel Estrup. Herregården var indtil 1926 i den samme slægts eje i mere end 600 år, men pga. nye arveregler valgte efterkommerne til den sidste greve Chresten Scheel, at bortauktionere alt inventaret på Gammel Estrup og sælge herregården i 1926. Hovedbygningen blev i 1930 købt af den sidste greves svigersøn, Valdemar Uttental, som stiftede museet i det næsten tomme hus samme år. Avlsgården blev drevet videre som selvstændigt landbrug indtil Dansk Landbrugsmuseum overtog bygningerne i 1969. De to museer er to selvstændige institutioner, men samarbejder om bl.a. fælles billetsalg.

Siden 1930 har Herregårdsmuseets vigtigste opgave været, at genindsamle så meget som muligt af det oprindelige inventar fra Gammel Estrup og andre genstande med tilknytning til herregårdslivet. De senere år har museet endvidere rettet mere fokus på de elementer af herregårdshistorien, som ligger uden for hovedbygningens tykke mure. Herregårdsmuseet arbejder således på at formidle kulturhistorien i landskabet omkring Gammel Estrup

- *Pindstrup Centret er en forening, der i henhold til sin vedtægt arbejder med henblik på "...at bidrage til integration imellem handicappede og ikke-handicappede børn og unge i samfundet". Målet nås gennem de ligeværdige delmål:*
 1. At tilbyde aktiviteter for børn og unge, hvor handicappede og ikke-handicappede mødes omkring udfordrende fritidsaktiviteter, der sigter på at udvikle den enkelte: fysisk - intellektuelt - socialt og følelsesmæssigt.
 2. At tilbyde kurser og fritidstilbud for familier med et barn med handicap. Familiekurserne tilbydes henholdsvis som weekendkurser og ugekurser, Endvidere tilbydes aktiviteter lokalt med henblik på at styrke familiernes netværk og integration i lokalområdet, hvor de bor.
 3. At drive forretning som kursus- og conferencecenter og herigennem indtjene et overskud, der kan bidrage til at finansiere de formålsbestemte aktiviteter, udviklingen af nye aktiviteter og udviklingen af de nødvendige faciliteter.

Pindstrup Centret blev stiftet i 1971 på initiativ af den samlede spejderbevægelse i Danmark. Til gennemførelse af fondens formålsbestemte aktiviteter er der tilknyttet ca. 250 frivillige voksne fra hele landet, som ulønnet forestår udvikling, gennemførelse og evaluering af aktiviteterne. De forretningsmæssige aktiviteter forestås af de ca. 50 medarbejdere, der er tilknyttet på såvel fuldtids- som deltidsbasis. Pindstrup Centret har HKH prinsesse Benedikte som protektor.